

PRAWA UCZNIĄ DYSLEKTYCZNEGO

W klasach początkowych rzadko opiniowana jest dysleksja rozwojowa. W tym wieku rozwój może być jeszcze nieharmonijny. Trudności mogą być spowodowane zaburzeniami percepcji słuchowej lub wzrokowej bądź zaburzeniami lateryzacji, czyli przewagą jednej ze stron ciała w wykonywaniu czynności. Opóźnienia mogą być wyrównywane w sposób niezauważalny w czasie ćwiczeń usprawniających wymienione analizatory podczas codziennej nauki w szkole.

Z latami nauki trudności dziecka dyslektycznego narastają, powodują nerwice, niechęć do szkoły. Bywa, że do szkoły średniej trafia młodzież z trudnościami nie zawsze zbadanymi. Po kilkutygodniowej obserwacji nowy nauczyciel może skierować ucznia do psychologa. Zdarza się, że rodzice nie wyrażają zgody na poddanie ucznia badaniom. Wydaje się, że przyczyną jest obawa, iż dziecko okaże się „nienormalne” w porównaniu do innych. Zbadanie ucznia i nazwanie jego trudności trwa kilka miesięcy. Uczeń otrzymuje przez ten czas oceny niedostateczne z pisemnych form wypowiedzi i mimo dobrych wypowiedzi ustnych, aktywności otrzymuje niską ocenę końcową na świadectwie.

Stwierdzenie dysleksji nie zwalnia z obowiązku przełamywania trudności, a jedynie ułatwia pokonywanie kolejnych progów edukacyjnych, a więc przejście z klasy do klasy, zdanie egzaminu.

Takie ułatwienia stwarzają jednak duże niebezpieczeństwa. Aby uniknąć sytuacji masowego odkrywania dysleksji u uczniów zbliżających się do egzaminów, należy możliwie wcześniej diagnozować przyczyny niepowodzeń. Bardzo wątpliwe jest diagnozowanie zespołu trudności w czytaniu i pisaniu u maturzysty. „Dysleksja nie pojawia się nagle jak gorączka czy wysypka”. [1] Tego

typu praktyki szkodzą przede wszystkim tym, którzy rzeczywiście mimo wielu wysiłków popełniają błędy.

Kariera szkolna młodzieży ze starszych klas uwarunkowana jest przede wszystkim postawą polonisty, jego wiedzą psychologiczno-pedagogiczną i dobrą wolą. To on ma z uczniem najbliższy kontakt, sprawdza jego prace pisemne. Uczeń powinien mieć pewność, że może liczyć na respektowanie przez wszystkich nauczycieli orzeczenia psychologa i zastosowanie złagodzonych kryteriów oceniania prac pisemnych. Młodzież ta bardzo potrzebuje podmiotowego traktowania, mobilizuje ją ono do samodzielnego wysiłku na polach, na których jest w pełni sprawna.

Ucznia dyslektycznego łatwo jest załamać. Popelnia rażące błędy i nie wykazuje żadnych postępów, zatem rozumie, że zasługuje na najniższe oceny. Indywidualizując pracę polonista może wyzwolić w nim potrzebę pisania i czytania, poznawania wartościowych filmów, spektakli, korzystania z bibliotek, ukształtować człowieka wrażliwego na świat, samodzielnego, dojrzałego. Wystarczy, że umożliwi mu korzystanie ze słownika ortograficznego, bądź używanie komputera lub maszyny do pisania w przypadku dysgrafii, zezwoli na nagrywanie lekcji na dyktafon, zezwoli na korzystanie z taśm magnetofonowych z nagraniami lektur szkolnych, wydłuży czas na wykonanie zadania, zastąpi sprawdziany odpowiedziami ustnymi itp.

Pojawia się jednak problem oceny. Czy uczeń może uzyskać ocenę celującą za pracę z języka polskiego? Przecież popełnił dwadzieścia błędów ortograficznych? Ocena pisemnych prac z języka polskiego jest oceną wieloaspektową. Brana jest pod uwagę umiejętność formułowania sądów, dowodzenia racji, poprawność rozumienia i interpretacji zagadnień zawartych w temacie pracy oraz wiele innych, wśród których znajduje się też poprawność ortograficzna. Najbardziej pożądaną postawę nauczyciela wobec dyslektycznego ucznia ujmuje sentencja Hipokratesa „Po pierwsze nie szkodzić”. Trzeba budować na tym, co uczeń potrafi i robi dobrze.

Ostatnie lata przyniosły rozwiązania prawne odnoszące się do postępowania z uczniem dyslektycznym. Przedstawione poniżej regulacje prawne należą do najlepiej przygotowanych. „Mogą one służyć jako wzorzec dla innych krajów Europy, bowiem skutecznie wyrównują szanse uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, do jakich należą uczniowie z dysleksją rozwojową”. [2]

- 30 maja 1975r.- Zarządzenie Ministra Oświaty i Wychowania w sprawie kwalifikowania dzieci z dysharmoniami rozwojowymi do odpowiednich form organizacyjnych pomocy terapeutycznej;

- 25 maja 1993r.- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zasad udzielania uczniom pomocy psychologicznej i pedagogicznej. *Nowe treści:* prawo rodziców do zwrócenia się (bez skierowania) o badanie diagnostyczne i pomoc w poradni; organizowanie klas terapeutycznych w szkołach; prowadzenie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych w przedszkolach;

- 15 stycznia 2001r.- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej (Dz. U. z 2001r. Nr 13, poz.110) w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach. *Nowe treści:* prawo rodziców do decyzji o udziale dziecka w zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych, wyboru szkoły i klasy, skorzystania ze specjalnych warunków odbywania egzaminów (dot. uczniów z dysleksją rozwojową).

- 21 marca 2001r.- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej (Dz. U. z 2001r. Nr 29, poz. 323) wraz ze zmianą z dnia 24 kwietnia 2002 r. (Dz. U. z 2002r. Nr 46, poz. 433) w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów, sprawdzianów w szkołach publicznych;

- Rozdział 2, §6

- 1) Nauczyciel jest obowiązany, na podstawie publicznej poradni

pedagogiczno-psychologicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej, dostosować wymagania edukacyjne, o których mowa w §4 ust.1, do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się uniemożliwiające sprostaniu tym wymaganiom (...).

Dostosowanie wymagań edukacyjnych (...) następuje także na podstawie niepublicznej poradni specjalistycznej (...).

· Rozdział 2, § 8

1) Dyrektor szkoły, na wniosek rodziców (prawnych opiekunów) oraz na podstawie opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej, albo niepublicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym niepublicznej poradni specjalistycznej, (...) zwalnia ucznia z wadą słuchu lub z głęboką dysleksją rozwojową z nauki języka obcego (...). Zwolnienie może dotyczyć części lub całego okresu kształcenia w danym typie szkoły.

· Rozdział 4, §32

1) Uczniowie (słuchacze) z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi lub ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się mają prawo przystąpić do sprawdzianu lub egzaminu gimnazjalnego warunkach i formie dostosowanych do indywidualnych potrzeb psychofizycznych ucznia (słuchacza), na podstawie opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej, albo niepublicznej poradni pedagogiczno-psychologicznej, w tym niepublicznej poradni specjalistycznej (...). Opinia powinna być wydawana przez poradnię nie później niż do końca września roku szkolnego, w którym odbywa się sprawdzian lub egzamin gimnazjalny.

Sposoby dostosowania warunków egzaminacyjnych do specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów z dysleksją:

Uczniowie dyslektyczni mogą skorzystać z dostosowanych specjalnie rozwiązań

organizacyjnych i technicznych, do których należą:

- możliwość pisania egzaminu w oddzielnej sali, w której członek zespołu egzaminacyjnego na początku głośno odczyta instrukcję, tekst wstępny oraz treść zadań, a uczniowie będą mogli śledzić tekst zapisany w arkuszu,
- wydłużenie czasu pisania,
- możliwość pisania samodzielnie formułowanych odpowiedzi do zadań literami drukowanymi,
- możliwość pracy z arkuszem z bezszyfowaną czcionką 14 pkt. (czcionka bez małej kreski występującej na końcu lub przy załamaniach głównej kreski znaku),
- możliwość specjalnego kodowania karty odpowiedzi, aby zadania, w których uczeń samodzielnie formułuje odpowiedź, mogły być sprawdzone za pomocą kryteriów dostosowanych do dysfunkcji uczniów,
- możliwość zaznaczania odpowiedzi do zadań zamkniętych bezpośrednio na arkuszu (dot. głębokiej dysleksji).

W ogólnych kryteriach oceniania uwzględniono problemy związane z:

- uwzględnieniem struktury różnych form wypowiedzi,
- stosowaniem zasad ortografii i interpunkcji,
- prawidłowością graficznej postaci obliczeń,
- percepcją wzrokową,
- orientacją przestrzenną.

Bibliografia

Dziela cytowane i użyteczne

Bogdanowicz M. , *Integracja percepcyjno –motoryczna. Teoria-diagnoza-terapia*, Warszawa 2000.

Bogdanowicz M. , *Metoda dobrego startu w pracy z dzieckiem w wieku od 5 do 10 lat*, Warszawa 1989.

Bogdanowicz Dobrego. , *O dysleksji, czyli specyficznych trudnościach w czytaniu i pisaniu- odpowiedzi na pytania rodziców i nauczycieli*, Warszawa 1994.

Brzezińska A. , *Czytanie i pisanie-nowy język dziecka*, Warszawa 1987.

Cieszyńska J. , *Nauka czytania krok po kroku Jak przeciwdziałać dysleksji*, Kraków 2001.

Dąbrowska M. , *Dysleksja w ujęciu psycholingwistycznym. Przegląd badań*, „Psychologia wychowawcza”1995, nr 4.

Dyrda J. , *Style uczenia się dzieci dyslektycznych*, Gdańsk 2004.

Górniewicz E. , *Pedagogiczna diagnoza specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu*, Toruń 1998.

Hurlock E. , *Rozwój dziecka*, Warszawa 1985.

Jurgowski A. , *Ontogeneza mowy i myślenia*, Warszawa 1986.

Kaja B. , *Diagnoza dysleksji*, Bydgoszcz 2001.

Klus-Stańska D. , Suświłło M. , *Dylematy wczesnej edukacji*, Olsztyn 1989.

Krasowicz-Kupisz G. , *Język, czytanie i dysleksja*, Lublin 2001.

Krasowicz-Kupisz G. , *Trudności w czytaniu-przegląd wybranych koncepcji lingwistycznych*, „Psychologia Wychowawcza” 1991, nr 1.

Markiewicz R. , *Gdy w klasie jest dyslektyk...*, „Polonistyka” 1998, nr 2.

Sawa B. , *Jeżeli dziecko źle czyta i pisze*, Warszawa 1980.

Skibińska H. , *Praca korekcyjno- kompensacyjna z dziećmi z trudnościami w pisaniu i czytaniu*, Bydgoszcz 2001.

Spionek H. , *Zaburzenia rozwoju uczniów a niepowodzenia szkolne*, Warszawa 1985.

Szumaska J. , *Zburzenia mowy u dzieci*, Warszawa 1982.

Ślusarz A. , *Nim uczeń dyslektyczny napisze zadanie egzaminacyjne...* , „Polonistyka” 1994, nr 5.

Witkoś M. , *Dziecko ryzyka dysleksji*, „Edukacja i Dialog”2002, nr 1(134).